

Ключевые слова: термин, юридическая терминология, лингвистические особенности.

Summary

Mychkovska V. R., Novikova T. L. Features Translation of legal documentation requirements and regulations.

This article deals with some terminological aspects of translation the legal documents. It is focused on the problem of linguistic and legal adequacy of judicial terms during translation. The purpose of research is to analyze the requirements and rules of translation the legal documents.

Key words: term, legal terminology, linguistic features.

УДК 378:37.032

Мичковська В. Р., Петраш А. І., Юркова В. П.
*Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького*

„ХИБНІ ДРУЗИ ПЕРЕКЛАДАЧА” У ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

За останні роки зріс інтерес дослідників до категорії слів, які називаються „хибними друзями перекладача”. Як свідчить аналіз перекладів, кількість помилок, що допускають перекладачі при перекладі такої категорії слів, надзвичайно висока, особливо в науково-технічних перекладах. Таким чином, дослідження цих слів є досить актуальним і зумовлюється потребами практики перекладу.

Явище „хибних друзів перекладача” висвітлювали у своїх працях такі відомі лінгвісти, як В. В. Акуленко, К. Г. М. Готліб, В. Л. Муравйов, В. І. Карабан, Л. І. Борисова, Т. А. Казакова, В. Н. Комісаров та ін.

Метою дослідження є аналіз основних складнощів і помилок при перекладі „хибних друзів” у науково-технічних текстах та узагальненні основних способів перекладу цього явища.

Вперше термін „хибні друзі перекладача” був введений французькими лінгвістами М. Кесслером і Ж. Дерокін’ї в 1928 р. У французькому мовознавстві вони отримали назву „*faux amis du traducteur*” – „хибні друзі перекладача”. Цей термін закріпився в англійському („*translator’s false friends*”), а також в українському і російському мовознавстві. У широкому сенсі „хибні друзі перекладача” є проявом психолінгвістичного змішання мов, а саме – інтерференції. Історично „хибні друзі перекладача” є результатом взаємного впливу мов або виникають в результаті випадкових збігів. Загальна кількість „хибних друзів перекладача” та роль кожного з можливих джерел в їх виникненні виявляються різними для кожної окремої пари мов, залежно від їх генетичних та історичних зв’язків.

На нашу думку, назва „хибні друзі перекладача” точно характеризує перекладацьке явище. При перекладі такої категорії слів можуть відбуватися хибні ототожнення, оскільки міжмовні аналогізми мають деяку графічну (або фонетичну), граматичну, а часто – і семантичну спільність. Однак вона не задовольняє деяких авторів, що проводять фундаментальні лінгвістичні дослідження цієї категорії слів; Г. М. Готліб, наприклад, використовує термін „міжмовні аналогії” [2].

Принципово варто розрізняти „хибних друзів перекладача” в усній і письмовій формах мовлення. Ця вимога обов’язкова у випадку зіставлення мов із зовсім різними писемностями або, навпаки, у випадку мов із подібною писемністю, але фонематично несхожою лексикою. Значне місце серед „хибних друзів перекладача” займають випадки міжмовної омонімії й паронімії. При цьому міжмовна омонімія завжди взаємна, тобто сприймається як така носіями обох мов. Вона може

виникати безпосередньо в ході зіткнення і зіставлення мов. Розбіжності у предметно-логічному змісті англійських і українських „хибних друзів перекладача” у низці випадків пов’язані з розбіжностями в житті народів. У цьому випадку неминучі коментарі про реалії, без чого будь-які чисто мовні зіставлення будуть неповноцінними. Крім того, виникає необхідність обліку можливих розбіжностей стилістичних характеристик асоційованих слів. Розходження в лексичній сполучуваності відповідних українських і англійських слів створюють значні складнощі при вивченні мов і при перекладі, але, як правило, не знаходять достатнього відбиття у двомовних словниках.

Особливим видом „фальшивих друзів перекладача” можна вважати лексикалізовані форми множини окремих слів, що мають значення, відмінні від форм однини: *fund* – „фонд” // *funds* – „фонди” і „гроші”, *development* – „розвиток” // *developments* – „події”, *industry* – „промисловість” // *industries* – „галузі промисловості”, *difference* – „різниця” // *differences* – „розбіжності”, *damage* – „ушкодження” // *damages* – „збитки”. Говорячи про кількісну специфіку „хибних друзів” у науково-технічних текстах, можна привести „класичний” приклад „хибного друга перекладача” – слово *original*. Інтернаціоналізми *original* і *originally* перекладач нерідко перекладає як „оригінальний” та „оригінально”; наприклад, *original solution* – „оригінальне рішення” (замість „початкове рішення”) або *was originally developed for* – „було оригінально розвинуто для”. При передачі слів *original* і *originally* українською мовою перекладач переносить звичне значення свого рідного слова на іноземне, яке тим часом виступає у зовсім іншому значенні (в нашому випадку – „першочерговий, початковий”).

Варто звернути увагу на те, що при перекладі загальнонавчаних та загальнонаукових інтернаціональних слів з англійської мови на українську проявляється тенденція до деінтернаціоналізації їх значень в науково-технічній літературі. Існує досить багато загальнонавчаних і загальнонаукових англійських слів, які практично ніколи не перекладаються українською мовою своїми словниковими інтернаціональними еквівалентами. Наприклад, слово *candidate* в технічних текстах не можна перекладати як „кандидат”, хоча в БАРСі зареєстрований тільки цей еквівалент. Якщо інтернаціоналізм *candidate* виступає в англійському реченні у функції іменника, то при його передачі українською мовою можуть застосовуватися такі перекладні еквіваленти, як „варіант” і „тип” (*structural candidate* – „варіант конструкції”, *detector candidate* – „типи детекторів”). Якщо ж це слово виступає у функції прикметника, то його можна перекладати як „можливий, імовірний” (*candidate fuel designs for heavy water power (reactions) reactors* – „можливі конструкції твєлів для енергетичних важководних реакторів”), „підходящий” (*candidate finishing system* – „підходяща система остаточної обробки”) і т. д.

Наступною особливістю є процес спеціалізації значень англійських інтернаціоналізмів. Якщо проаналізувати характер українських перекладних еквівалентів, то можна дійти до висновку про те, що всі вони належать до загальнонаукового шару української технічної лексики. При передачі англійських слів відбувається спеціалізація їх значень [1].

Значну проблему можуть створювати також фразеологічні елементи, які не досить поширені у науково-технічній літературі, однак становлять певні труднощі для перекладу, насамперед через те, що перекладач може не ідентифікувати фразеологізм, прийнявши його за звичайне неідіоматичне сполучення слів, або ж неправильно визначити його значення, яке не є звичайною простою сумою його складників [3].

Регулярні перекладацькі помилки включають випадки неправильного перекладу як термінів, так і загальнонаукових слів, причому останні істотно переважають. У будь-якому випадку, лексичні помилки, зокрема у галузі загальнонаукової лексики, приводять або до спотворення сенсу оригіналу, або до порушень стилістичних норм мови науково-технічної літератури.

Як бачимо, всі загальнонаукові слова часто виступають як одиниці перекладу і вимагають вибору відповідних перекладних еквівалентів. Перекладні еквіваленти загальнонаукових слів специфічні, багато з них не зареєстровані ні в загальних, ні у термінологічних перекладних словниках. При дослідженні предметної галузі цієї роботи було встановлено, що основним способом перекладу „хибних друзів перекладача” є вибір варіантного відповідника залежно від контексту.

Список використаної літератури

1. Борисова Л. И. Ложные друзья переводчика: общенаучная лексика / Л. И. Борисова. – М.: НВИ - Тезаурус, 2002. – 212 с.
2. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В. С. Виноградов. – М.: Институт общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
3. Зубков М. Сучасний англо-український, українсько-англійський словник / М. Зубков, В. Мюллер. – К.: Школа, 2009. – 752 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова Книга, 2001. – 446 с.
5. Краснов К. В. Англо-русский словарь „ложных друзей переводчика” / К. В. Краснов. – М.: Эра, 2004. – 640 с.

Анотація

Мичковська В. Р., Петраш А. І., Юркова В. П. „Хибні друзі перекладача” у технічній літературі та особливості їх перекладу.

Аналіз перекладів засвідчує, що існує велика кількість помилок, які допускають перекладачі при перекладі такої категорії слів, особливо в науково-технічних перекладах. У статті дається визначення поняття „хибні друзі перекладача”, розглядаються проблеми, пов’язані з цим явищем, та способи перекладу їх у науково-технічних текстах.

Ключові слова: переклад, наукова література, хибні друзі перекладача.

Аннотация

Мичковская В. Р., Петраш А. И., Юркова В. П. „Ложные друзья переводчика” в технической литературе и особенности их перевода.

Анализ переводов показывает, что существует большое количество ошибок, которые допускают переводчики при переводе данной категории слов, особенно в научно-технических переводах. В статье дается определение понятия „ложные друзья переводчика”, рассматриваются проблемы, связанные с этим явлением, и способы перевода их в научно-технических текстах.

Ключевые слова: перевод, научная литература, ложные друзья переводчика.

Summary

Mychkovska V. R., Petrash A. I., Yurkova V. P. „False Friends” of translator in technical literature and peculiarities of their.

Translation analysis shows that there are many mistakes that occur during translation of this category of words, especially in scientific and technical texts. The article deals with the notion „translator’s false friends”, with the problems connected with the given phenomenon and the ways of their translation in scientific and technical texts.

Key words: translation, scientific literature, false friends of translators.